

קושר ומתיר כלל (ערך לחם למהרי"ק, ש, שו"ע או"ח שי, ז, רעק"א שכד, ד, ע"פ הרמב"ם שבת, ד, ז). להלכה, מותר להתיר פקיעי עמיר רק אם הם קשורים בקשר שאינו של קיימא (משנ"ב שם, יב).

אין מרסקין לא את השחת ולא את התרובין, כיון שזה טירחא שלא לצורך (רש"י), אבל אין בזה איסור משום 'טוחן', כיון שעושה זאת לצורך האכלת הבהמה לאלתר [ורק כשטוחן להניח חיב משום 'טוחן'] (שו"ת הרשב"א ד, עה). ויש שפירש, שחתך אותם לחתיכות גדולות שאין בהן משום טוחן [אבל בחתיכות קטנות חייב משום 'טוחן' אף אם עושה זאת לצורך אכילה לאלתר] (חזו"א או"ח נז ד"ה ולהאמור, וראה עוד משנ"ב שכד, כב-כג).

גְּמָרָא. פְּקִיעֵין תְּרֵי כִּפִּין תִּלְתָּא, פקיעין הם קשים של שיבולים הקשורים בשני ראשיהם, וכיפין הם קשים הקשורים בשלשה מקומות (רש"י, רע"ב). ויש מפרשים, שפקיעין הם שתי אגודות הקשורות יחד, וכיפין הם שלש אגודות הקשורות יחד (רבינו חננאל; פיהמ"ש לרמב"ם).

לְשׁוּזֵי אֶקְלָא לֹא מְשׁוּיָנָן, ומכיון שמתחילה הזירין לא עמדו למאכל, וכעת הוא הופך אותם למאכל, נחשב כמוליד אוכל בשבת (רש"י). ויש שפירש, שהאיסור הוא משום שנראה כמתקן אוכלין בשבת, ואסור משום עובדא דחול (פסקי הרי"ד).

אֶקְלָא לֹא הַזִּירִין לְפִסְפָּס אֶקְלָא לְהַתִּיר, והזירין דינים כפקיעין שמוותר להתיר ואסור לפספס אותם (רש"י). ויש גורסים בגמ' 'אבל לא הזירין לפספס ולא להתיר', והטעם שאסור להתירם, כיון שהם קשורים בשלשה מקומות ויש טירחא יתירה בהתרתם (ר"ן על הרי"ף סז, א מדפי הרי"ף בדעת הרי"ף, ובהגהות הגר"א כתב שגירסא זו נכונה מאד).

קֶסֶר שׁוּזֵי אֶקְלָא מְשׁוּיָנָן, ואין בזה משום 'מכה בפטיש', שכן תניקון דבר מאכל אינו בכלל מלאכה זו (ביאה"ל שיח, ד ד"ה והדחתו). ואף שבסתמא עומדים ענפים אלו להסקה [אף כשהם לחים וראויים למאכל בהמה (רש"י, רשב"א לעיל קבת, א)], מכל מקום כאן שבדעתו להאכיל בהם את בהמתו, אינם מוקצה, אבל אם אין בדעתו להאכיל בהם את בהמתו ולא הכינם לכך מערב שבת למאכל בהמה, הריהם מוקצה [כמבואר לעיל (קנו, ב)] (רשב"א). ויש שפירש, שכשהם לחים בסתמא עומדים למאכל בהמה, אבל כשהם יבשים הריהם מוקצה ואסורים בטלטול (שלטי גיבורים סז, א מדפי הרי"ף, וראה ביאה"ל שכד, ה ד"ה בעודם).

מִטְרָח בְּאוֹכְלָא לֹא טְרַחֲנִין בדבר שראוי לאכילה גם ללא התיקון, ועושה כן רק לתענוג בעלמא (רש"י). ורק לצורך בהמה אסור טירחה לתענוג בעלמא, אבל לצורך אדם מותר לטרוח גם לתענוג בעלמא (תהלה לדוד או"ח שיח, כ, וראה שם שהוכיח כן).

האיסור לטרוח בשבת, הוא משום שהטירחה היא עובדא דחול (תלמיד הרמב"ן ד"ה אבל, אולם ראה רמב"ן עה"ת ויקרא כג, כד). ויש מפרשים, שאדם מוזהר שלא להתייגע בשבת משום שנאמר (ישעיה נח, ג) 'וקראת לשבת עונג' (רבינו פרחיה לעיל קכו, ב ד"ה מפנין, וכע"ז בתוס' יבמות צג, ב ד"ה אלא).

ולרב הונא שמתיר טירחה, המשנה התירה התרת פקיעין כיון שהיא רק טירחה ואינה נחשבת כיצירת מאכל, אבל לרב יהודה שאוסר טירחה, התרת פקיעין אינה נחשבת כטירחה שאסורה, אלא כיצירת מאכל שמוותרת (תוס' ותלמיד הרמב"ן בדעת רש"י). ומחלוקת זו לשיטתם היא, שלרב הונא יציירת מאכל אסורה

למעלה מעשרה טפחים אין ערובו ערוב, כיון שהתכוון לשבות ברשות הרבים והכלכלה היא רשות היחיד, שהרי היא גבוהה עשרה טפחים ורחבה ארבעה (רש"י), ואף שכל מחיצה שהגדיים יכולים לעבור תחתיה אינה מחיצה [כמבואר לעיל (קא, א)], מכל מקום מדובר שפי הכלכלה שווה לאילן ואפשר להשתמש בה יחד עם האילן שהוא רשות היחיד, שבאופן זה הכלכלה נטפלת לאילן ונחשבת ל'חורי רשות היחיד' [כמבואר בתוס' (עירובין לג, ב ד"ה ורבי)] (חזו"א או"ח סב, כט).

לְמִטָּה מְעֵשְׂרָה טַפְחִים עֲרוּבו עֲרוּבו, כיון שהוא ועירובו נמצאים ברשות הרבים (רש"י), ואפילו שמקום רחב ארבעה טפחים וגבוה יותר משלשה טפחים נחשב כרמלית [כמבואר לעיל (ח, א)], ואסור לטלטל מכרמלית לרשות הרבים, מכל מקום הסוגיא כאן סוברת כדעת רבי (לעיל שם ע"ב) שכל דבר שאסור מדרבנן לא גזרו עליו בבין השמשות, ולכן עירובו חל, כיון שבבין השמשות שהוא זמן חלות העירוב, יכל עדיין להוריד את העירוב מהכלכלה (תוס' בתי השני). אמנם גם לדעת רבי, אם העירוב מונח על העין ממש, אין העירוב חל, משום שנוסף כאן איסור השתמשות באילן, ואף שגם איסור זה הוא רק מדרבנן, לא הותר לעבור בבין השמשות אלא איסור דרבנן אחד, אבל לא שני איסורים (חתם סופר בדעת התוס', ע"פ הרע"ב עירובין ג, ג, ובכך יישב את קושיית גליון הש"ס בשם המעיל צדקה ט).

בְּכַלְפֵּלָה דְּהוּקָה עֲסָקִין וְכו'. ■ וכן נפסק להלכה (משנ"ב שלו, סג).

וְהִלְכְתָּא צְדִינְן אֶסְרִין צְדִי צְדִינְן מְתֵרִין, ואף שלמעשה הלכה כדברי אביי שיש חילוק בין צדדים לצידי צדדים, מכל מקום לא נמנה פסק זה ב"ע"ל קג"ם [-סימן למחלוקת אביי ורבה בהן נפסקה ההלכה כאביי], כיון שאביי סובר שמחלוקתם של ת"ק ורבי שמעון בן אלעזר היא בצידי צדדים ולא בצדדים, אבל אנו סוברים כרבה שנחלקו בין בצדדים ובין בצידי צדדים, אלא שאנו פוסקים כת"ק בצדדים [שאסורים] וכרבי שמעון בן אלעזר בצידי צדדים [שמוותרים] (רמב"ן רשב"א, וראה שם שבאורו באופן נוסף). ויש שפירש, ש"ע"ל קג"ם הוא סימן רק לפסקי הלכות שאביי ורבה נחלקו בהן בסברת עצמם, אבל כאן נחלקו בדעת ת"ק ורבי שמעון בן אלעזר (מלא הרועים).

הַאי דְּרָגָא דְּמִידְלָא לֹא לְנַחִיָּה אִינִישׁ אֶדְקָלָא וְכו'. ■ להלכה, אסור להשתמש בצדי אילן אבל בצידי צדדין מותר (שו"ע או"ח שלו, יג), וצדי האילן היינו דבר שקשור לאילן, אבל דפנות האילן עצמו נחשבות כאילן (משנ"ב שם, נט). לפיכך, יתד התקועה באילן מותר להשעין עליה סולם מערב שבת ולעלות עליו בשבת (שו"ע שם), אבל אסור להשעין את הסולם בשבת, כיון שבזה גופא משתמש בצידי האילן (משנ"ב שם, סו-סב).

וכן אסור לרכוב על בהמה בשבת, ואפילו בצידה אסור להשתמש, אבל מותר להשתמש בצידי צדדים, כגון שדבר מונח על צידה והוא משתמש בו (שו"ע שם שם, ח), ודוקא כשמשתמש בצידי אותו דבר שתלוי עליה, אבל אם משתמש על גבי אותו דבר שתלוי עליה, נחשב שמשתמש בצידי הבהמה ממש ולא בצידי צדדים (משנ"ב שם, סג).

מְשֻׁנָּה. מִתִּירֵין פְּקִיעֵי עָמִיר לְפָנֵי בְּהֵמָה, ואין בזה איסור משום 'מתיר', כיון שמדובר שהם קשורים בקשר שאינו של קיימא (שלטי גיבורים סז, א מדפי הרי"ף; רמ"א או"ח שכד, ד). ויש אומרים, שבמאכל בהמה [שממנו עשויים קשרי הפקיעים] אין איסור